

Udruživanjem do projekata – Hrvatska udruga muzičkih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara (HUMKAD)

Željka Radovinović

Glazba se u muzejima, knjižnicama i arhivima prikuplja, popisuje i zaštićuje u obliku nota, tekstova o raznim aspektima njezine pojavnosti, zvučnih snimaka i instrumenata, a o umjetničkoj djelatnosti svjedoče i dokumentacijske zbirke. Iako je zajednica informacijskih stručnjaka koji se bave glazbenim fondovima u Hrvatskoj mala, kao i zajednica znanstvenika i umjetnika upućenih na građu koju sadrže, suradnja među njima je i danas nedovoljno razvijena.

Šira kulturna javnost tako je slabo upoznata da su diljem Hrvatske prve zbirke muzikalija nastale još u srednjem vijeku, razvijajući se kontinuirano naročito od sredine 18. stoljeća. Povijesne arhive, počevši sredinom 20. stoljeća, razvojem nove znanosti o glazbi sustavno istražuju i popisuju muzikolozi. Potporom Ministarstva znanosti i Ministarstva kulture u suradnji Zavoda za muzikološka istraživanja JAZU (danas Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU), Hrvatskoga muzikološkog društva i Muzičke akademije u Zagrebu, na razini pojedinačnih projekata popisuju se zbirke te popisi od 1988. objavljuju u nizu *Indices collectorum musicarum tabulariorumque in Croatia* Hrvatskoga muzikološkog društva. Digitalizirane inventarne knjige hrvatskih glazbenih arhiva i zbirki, koji su popisani u projektima Odsjeka za povijest hrvatske glazbe HAZU, dostupni su u Digitalnoj zbirci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (DIZBI).

Na Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije u Zagrebu izvodi se kolegij Glazbena arhivistika, s obvezom terenskoga rada. Do danas je objavljeno desetak diplomskih i magistarskih radova iz teme glazbene arhivistike, koji sadrže popise različitih zbirki, a dostupni su u mrežnom repozitoriju

ocjenskih radova Muzičke akademije. Notni arhivi glazbenih kazališta u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu, 1984. godine su popisani u okviru projekta Muzičkog informativnog centra u Zagrebu.

Suvremene informacijske (muzejske, arhivske, knjižnične i dokumentarne) glazbene zbirke u Hrvatskoj, u nastojanju za unapređenjem svoje djelatnosti i usluga, udružuju se u užim strukovnim okvirima, gdje su često neutjecajne zbog malobrojnosti predstavnika i većini stranoga sadržaja. Tako se i u Hrvatskom knjižničarskom društvu (HKD), gdje je 1986. godine osnovana Sekcija za glazbene knjižnice (danas Komisija za glazbene knjižnice i zbirke), u većini koja se bavi knjižnom građom, „utopila“ brojno ograničena skupina predstavnika raznovrsnih glazbenih zbirki – od onih koji rade u glazbenim knjižnicama osnovnih i srednjih glazbenih škola, muzičkih akademija i znanstvenih ustanova, do djelatnika odjela narodnih i sveučilišnih knjižnica. Mogućnost suradnje u raznovrsnim projektima HKD s područja problematike zajedničke svim vrstama knjižnica (knjižnična obrada, organizacija zbirki, digitalizacija zbirki i poslovanja itd.), pokazala se vrijednom, ali nedovoljnom u uskom tematskom području. Najznačajniji je plod zajedničkog rada članica Komisije publikacija Vedrane Juričić *Vodič kroz glazbene knjižnice i zbirke* Zagreba objavljena 1997.

Devedesetih su godina prošloga stoljeća knjižničarke hrvatskih glazbenih zbirki počele s redovitim sudjelovanjem u godišnjim skupštinama Međunarodne udruge muzičkih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres - IAML), gdje se okupljaju stručnjaci iz raznovrsnih glazbenih

zbirki iz čitavoga svijeta. Na tim skupovima oni dijele informacije o svom radu, novim standardima i tehnologijama te surađuju u zajedničkim projektima s područja glazbenih bibliografija, glazbene dokumentacije i znanosti o glazbenim knjižnicama na nacionalnim i međunarodnim razinama.

IAML je članica i surađuje s vodećim međunarodnim udrugama s područja knjižničarstva (EBLIDA, IFLA, ISMN), glazbene arhivistike (ICA, IASA), muzeja glazbenih instrumenata (CIMCIM), muzičkih informacijskih centara (IAMIC) te obrazovnih ustanova (AEC) i UNESCO. Članstvo u udruzi, koja broji blizu 2.000 članova, moguće je na osobnoj ili institucijskoj razini. Podijeljeno je u sekcije prema vrstama institucija (arhivi i muzički informacijski centri, radijski i televizijski arhivi, knjižnice obrazovnih institucija, narodne knjižnice i znanstvene knjižnice), područjima interesa (AV građa, bibliografije, katalogiziranje i metapodaci, stručno obrazovanje) te komisije za zagovaranje, autorska prava, razvoj i pomoć. Udruga objavljuje i časopis *Fontes Artis Musicae*.

Posjetom predsjednika nacionalnog ogranka IAML Velike Britanije Hrvatskoj 1996. i savjetovanjem s upravom ove međunarodne udruge, pokrenuto je osnivanje njezinog hrvatskog nacionalnog ogranka. Formalno, udruga građana naziva Hrvatska udruga muzičkih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara (HUMKAD), zamišljena je i registrirana pri zagrebačkom Gradskom uredu za opću upravu 2004. godine, u cilju boljeg promicanja, razvitka i unapređenja djelatnosti hrvatskih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara s obzirom na glazbu i glazbene materijale kao i suradnje njihovih djelatnika. Osnivanje udruge omogućuje članovima

izdvajanje dijela uplaćenih članarina krovnom međunarodnom udruženju za vlastitu djelatnost, kao i samostalnu prijavu na natječaje za financiranje projekata. Djelatnost HUMKAD-a razvija na dvije razine: domaćoj i međunarodnoj.

Unatoč trudu za uključivanje djelatnika arhivskih i dokumentacijskih zbirki u zajedničke projekte, društvo je ostalo ograničeno na skupinu od 15-ak djelatnica i djelatnika zagrebačkih knjižnica i kolegica iz Karlovca i Rijeke. U sedamnaest godina postojanja, HUMKAD je ostvario skroman niz projekata, temeljen uglavnom na dobrovoljnom radu članstva. Tako je 2011. godine, uz 100. obljetnicu smrti znamenitoga hrvatskog znanstvenika Franje Ksavera Kuhača, sredstvima Ministarstva kulture na Internet postavljena znanstveno-popularno mrežna stranica o njegovom životu i djelu. Uz biografiju, ilustriranu objektima iz muzeja, objavljena je i ažurirana bibliografija, nekolicina digitaliziranih tekstova i nota njegovih skladbi praćenih prigodno snimljenim zvučnim zapisima, kao i niz poveznica na postojeće mrežne sadržaje, od kojih su neki nastali upravo potaknuti projektom. Priređen je i prikaz objekata i prostora nazvanih Kuhačevim imenom. Ova je složena aktivnost članovima poslužila kao vježba za kreiranje sličnih digitalnih publikacija. Nakon godina smještaja na komercijalnom mrežnom mjestu, konačno je uvršten u tematski mrežni portal Znameniti.hr.

Slijedeći ideju o vježbanju rada s novim mogućnostima prezentacije glazbenih sadržaja, uz obljetnice rođenja i smrti hrvatskog skladatelja Borisa Papandopula HUMKAD je u suradnji s Komisijom za glazbene knjižnice i zbirke HKD i Hrvatskim muzejskim društvom ostvario projekt „Papandopulo u Zagrebu“ koji je obuhvatio seriju od tri izložbe (Boris Papandopulo u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Boris Papandopulo u svjetlu obljetnica u Gradskoj knjižnici, te Boris Papandopulo u Knjižnici Muzičke akademije). Misao vodilja je bila stvaranje virtualne izložbe na temelju izložene građe, no u nedostatku materijalnih sredstava ideja se nije ostvarila. Izložbe su izazvale zanimanje javnosti i bile popraćene pozitivnim prikazima u medijima.

U pripremama za selidbu u novu zgradu, u knjižnici Muzičke akademije u Zagrebu se našla veća količina nepotrebnih publikacija, koje su ocijenjene još upotrebljivim i možda nekome zanimljivim. Slične su bile prilike i u drugim zagrebačkim glazbenim zbirkama, koje često udomljuju darovane obiteljske zbirke iz doba školovanja ukućana i privatnih zabava s muziciranjem, ponekad sadržavajući i prekobrojne primjerke istih naslova. Tako je i potreba za daljnjim udomljavanjem viškova građe postala prilika za promociju udruge i poziv na suradnju. Počev od 2015. u Hrvatskom glazbenom zavodu se uz manifestaciju „Noć knjige“ redovito održavao tzv. *Darovni antikvarijat*, na radost učenika i studenata glazbe, amatera i profesionalnih glazbenika, kao i slučajne publikle.

Osvijestivši neriješenu problematiku neujednačenosti predmetnog označavanja u području glazbe u knjižnicama, godine 2019. i 2020. su se u suradnji s Komisijom za glazbene knjižnice i zbirke i Komisijom za klasifikaciju i predmetno označavanje HKD održali okrugli stolovi s tom temom, koji su okupili niz izlagača iz zemlje i inozemstva.

Na međunarodnoj razini, članovi HUMKAD-a aktivno sudjeluju u radu IAML, tj. predstavnici nacionalnog ogranka aktivni su u radu njezinih upravnih tijela. U skladu s financijskim mogućnostima sudjeluju u godišnjim skupštinama udruge, izlažući na teme s područja glazbenog knjižničarstva i muzikoloških istraživanja, dijeleći iskustva i promovirajući hrvatske glazbene zbirke i rad informacijskih stručnjaka. Ta godišnja okupljanja su prigoda i za susrete s kolegama iz čitavoga svijeta, pa tako i s najbližim susjedima „iz regije“, s kojima se zamišljaju novi zajednički projekti temeljeni na ne tako davnoj zajedničkoj prošlosti. Osim toga, članovi HUMKAD-a aktivno sudjeluju i u bibliografskim projektima IAML-e: popisu glazbenih izvora (RISM), glazbene literature (RILM) i bibliografiji nove literature na temu glazbe (RPIM).

Svaka je nova projektna ideja, kako na domaćoj tako i međunarodnoj razini, ipak, ma kako se dobrom i korisnom činila njezinim nositeljima, vezana uz financijska sredstva, čiji je manjak do

sada uglavnom bio osnovna prepreka bogatijoj aktivnosti hrvatskih informacijskih stručnjaka s područja glazbe. Ovo je predstavljanje zamišljeno kao poticaj na kolegijalnu suradnju i otvaranje novih mogućnosti. ■

SAZNAJTE VIŠE

Mrežni repozitorij ocjenjivih radova Muzičke akademije: <https://drma.muza.unizg.hr/>

Kuhač na portalu Znameniti.hr: <https://kuhac.znameniti.hr/>

<https://humkad.hr/2020/12/23/okrugli-stol-predmetno-oznacivanje-u-podrucju-glazbe-1-i-2/>

IAML - International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres: <https://www.iaml.info/>

HMD – Hrvatsko muzikološko društvo: <https://hmd-music.org/>

Digitalizirane inventarne knjige hrvatskih glazbenih arhiva i zbirki Odsjeka za povijest hrvatske glazbe dostupni su u Digitalnoj zbirci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (DIZBI): [http://dizbi.hazu.hr/?object=list&find=inventarne+knjige&mr\[94689\]=a](http://dizbi.hazu.hr/?object=list&find=inventarne+knjige&mr[94689]=a)

HUMKAD: <https://humkad.hr/>

